

Μακεδονικά

Τόμ. 2

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1941-1952

ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ.
1953

Στίλπ. Π. Κυριακίδου, Βούλγαροι και Σλάβοι εις την ελληνικήν ιστορίαν. [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Εθνική βιβλιοθήκη αρ. 5] Θεσσαλονίκη, 1946. 8ο σ. 50.

Απ. Βακαλόπουλος

doi: [10.12681/makedonika.9323](https://doi.org/10.12681/makedonika.9323)

Copyright © 2016, Απ. Βακαλόπουλος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βακαλόπουλος Α. (2017). Στίλπ. Π. Κυριακίδου, Βούλγαροι και Σλάβοι εις την ελληνικήν ιστορίαν. [Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Εθνική βιβλιοθήκη αρ. 5] Θεσσαλονίκη, 1946. 8ο σ. 50. *Μακεδονικά*, 2, 786-787. <https://doi.org/10.12681/makedonika.9323>

τόπιν, ἀφοῦ ἐκθέτει σύντομα μὲ σαφήνεια τὰ πολυτάραχα γεγονότα τοῦ μεσαίωνα, τὰ ἀναφερόμενα στὶς ἐπιδρομὲς τῶν Σλάβων καὶ τῶν Βουλγάρων, καθὼς καὶ τὴν ἐπὶ τουρκοκρατίας ἐθνολογικὴ κατάστασι τῶν πληθυσμῶν, ποὺ κατοικοῦν Ν. τοῦ Αἴμου, καταλήγει στὸ ἴδιο σχεδὸν συμπέρασμα: ὅτι τὰ ἐθνολογικὰ ὄρια τοῦ Ἑλληνισμοῦ στὴ Μακεδονία καὶ στὴ Θράκη κατὰ τὶς περιόδους αὐτὲς ἦταν ἐκεῖνα, ποὺ εἶχε κατὰ τὴν ἐποχὴ «τῶν ἐνδόξων χρόνων τῶν Μακεδόνων...», καὶ ὅτι «ἡ παρεμβολὴ ὀλιγαθρώπων τινῶν σλαβικῶν φύλων καὶ ἄλλων ἐποίκων δὲν ἴσχυσε νὰ ἀλλοιώσῃ σημαντικῶς τὴν ἐθνολογικὴν σύστασιν τῶν ἀπὸ χιλιετηρίδων ἑλληνικῶν χωρῶν τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας» (σελ. 65 - 66).

ΑΠ. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Στίλπ. Π. Κυριακίδου, Βούλγαροι καὶ Σλάβοι εἰς τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν. [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Ἑθνικὴ βιβλιοθήκη ἀρ. 5] Θεσσαλονίκη, 1946. 8ο σ. 50.

Ὁ κ. Κυριακίδης, ὅταν ἀρχισε νὰ γράφῃ τὴ μελέτη του αὐτὴ, εἶχε σκοπὸ νὰ τῆς δώσῃ τὴ μορφὴ καὶ τὴν ἔκτασι μιᾶς συνηθισμένης βιβλιοκρισίας, ποὺ θ' ἀναφερόταν στὸ βιβλίον τοῦ κ. Ἀντ. Κεραμοπούλλου «Οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ βόρειοι γείτονες». Ἀλλὰ ἡ συστηματικὴ διερεύνησι τῶν ἱστορικῶν προβλημάτων, ποὺ ἀναπτύσσονται στὸ κρινόμενον βιβλίον, ἀνάγκασε τὸν κ. Κυρ. νὰ ξαπλωθῇ τόσο, ὥστε ἡ βιβλιοκρισία του «νὰ θεωρηθῇ, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος, ὡς ἄμεσον ἐξάρτημα καὶ διασαφητικὸν συμπλήρωμα» τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κεραμοπούλλου.

Στὴν εἰσαγωγὴν ὁ κ. Κυρ. δηλώνει ὅτι ἀπὸ τὰ τέσσερα κεφάλαια τοῦ βιβλίου τοῦ κ. Κεραμ. πρόκειται ν' ἀσχοληθῇ μόνον μὲ τὸ πρῶτον, ποὺ ἔχει τὸν τίτλον «Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι» καὶ εἶναι τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα, γιὰ τὴν αὐτὰ ἐπαναλαμβάνουν γνωστὲς γνώμες τοῦ συγγραφέα. Κατόπιν στὸ ἐπόμενο κεφάλαιον μὲ τὸν τίτλον «Τὸ ὄνομα τῶν Βουλγάρων καὶ ἡ προέλευσις αὐτῶν», ἀφοῦ ἐξετάζει ἀπὸ γλωσσικὴ ἀποψη τὸ ὄνομα *Βούλγαρος*, βεβαιώνει πὼς ἡ τελευταία ἐτυμολογία, ποὺ προτείνει ὁ κ. Κεραμ., ὅτι δηλ. τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὴν ἑλληνολατινικὴν λέξιν *βουργάριος* (*burgarius*), εἶναι ἡ πιὸ πιθανὴ ἀπὸ ὅλες, ὅσες προτάθηκαν ὡς σήμερον. Κατόπιν ἐκθέτει σύντομα τὶς γνώμες τοῦ κ. Κεραμ., μὲ τὶς ὁποῖες ἐπιχείρησε νὰ στηρίξῃ καὶ ἱστορικὰ τὴν ἐτυμολογίαν του. Κατὰ τὸν κ. Κεραμ. τὸ ὄνομα *βουργάριοι* στὴν ἀρχὴν ἦταν κοινὸ ἐπαγγελματικὸν ὄνομα, ποὺ δήλωνε τοὺς ἐγκαταστημένους στοὺς συνοριακοὺς βούργους (πύργους) ὀλοφόρους διαφόρων ἐθνοτήτων, γιὰ νὰ ἐμποδίζουσιν τὴν δεικνύουσα ληστρικῶν δμᾶδων στὶς ἀκρατεῖς περιοχὰς τοῦ βυζαντινοῦ κράτους. Μὲ τοὺς βουργάριους

τῆς περιοχῆς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δούναβη ἀναμείχθηκε μικρὴ τουρανικὴ ἢ οὐνικὴ φυλὴ, ποὺ εἶχε ἐγκατασταθῆ ἐκεῖ κατὰ τὸν Ζ' αἰ., καὶ πῆρε ἀπ' αὐτοὺς τὸ ὄνομα, ὅπως ἀργότερα πῆρε ἀπὸ τοὺς Σλάβους τὴ γλῶσσα. Αὐτὴ εἶναι, μὲ λίγα λόγια, ἡ καταγωγὴ τῶν σημερινῶν Βουλγάρων, κατὰ τὸν κ. Κεραμ.

Ὁ κ. Κυρ. πιστεύει ὅτι ἡ θεωρία αὐτή, ὅσο τολμηρὴ καὶ ἂν φαίνεται, θὰ θέσῃ τὰ σχετικὰ μὲ τὴν καταγωγὴ τῶν Βουλγάρων προβλήματα ἐπάνω οὐκ ἐνδεχόμενῃ ἐπιστημονικῇ βάσει καὶ θὰ προκαλέσῃ νέες συζητήσεις. Παρατηρεῖ ὅμως ὀρισμένα ἀδύνατα καὶ ἀσαφῆ σημεῖα, ποὺ τὰ σημειώνει καὶ τὰ ἀναπτύσσει στὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ βιβλίου του (σελ. 16 - 43) μὲ τὸ σκοπὸ νὰ βοηθήσῃ τὸν κ. Κεραμ. στὴν καθαρότερη σύλληψη καὶ διατύπωση τῆς θεωρίας του. Ἔτσι διερευνᾷ τὴν ὕπαρξη τῶν *βουργαριῶν*, καθορίζει ἀκριβέστερα τὴν ἔκτασή τους καὶ συμπληρώνει τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐρμηνεῖα τοῦ ὀνόματος *Βούλγαροι* τῶν βυζαντινῶν κειμένων (σελ. 6 - 21). Ἡ διασάφηση μάλιστα τῆς ἐννοίας τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀπασχολεῖ τὸν κ. Κυρ. εἰδικὰ σὲ δυὸ χωριστὰ τμήματα τοῦ βιβλίου, ποὺ ἔχουν τοὺς ἑξῆς τίτλους: Οἱ πρὸ τοῦ Ἄσπαρουχ Βούλγαροι (σελ. 21 - 40).— Οἱ Βούλγαροι τοῦ Ἄσπαρουχ (σελ. 40 - 43). Κατόπιν σὲ σύντομη καὶ σαφῆ ἀνακεφαλαίωση συνοψίζει τὰ συμπεράσματα τῆς μελέτης του (σελ. 43).

Στὸ τέλος τοῦ βιβλίου (σελ. 44 - 50), σὰν σὲ παράρτημα, ὁ κ. Κυρ. ἐξετάζοντας τὸ ζήτημα τοῦ ἐποικισμού τῶν Σλάβων στὴ νότια Ἑλλάδα διατυπώνει τὴν πειστικὴ γνώμη, ὅτι τὰ σλαβικὰ τοπωνύμια τῆς δὲν τὰ ἔδωσαν Σλάβοι δοῦλοι, ὅπως νομίζει ὁ κ. Κεραμ., ἀλλὰ ὀλιγάνθρωποι καὶ πρωτόγονες πατριεῖς Σλάβων ποιμένων, ποὺ μετακινώντας τὰ κοπάδια τους ἐπάνω στὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση διεΐδυσαν εἰρηνικὰ στὸν τόπο.

Α Π. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ἄντ. Σ. Τούσα, Ἡ βουλγαρική δολιότης καὶ οἱ ἀνθελληνικοὶ διωγμοὶ ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ (1900 - 1905). [Ἐταιρεία Μακεδονικῶν Σπουδῶν. Ἐθνικὴ βιβλιοθήκη ἀρ. 13]. Θεσσαλονίκη, 1949. 80 σ. 31.

Ὁ κ. Τούσας, ἀφοῦ ἐκθέτει σύντομα τὶς σχέσεις τῶν Βουλγάρων μὲ τὸ βυζαντινὸ καὶ μὲ τὸ τουρκικὸ κράτος, φθάνει στὸ ρωσοτουρκικὸ πόλεμο τοῦ 1877 - 1878 καὶ στὸ Βερολίνο συνέδριο (1878). Κατόπιν διεξοδικὰ πιά πραγματεύεται τὴν ἀνθελληνικὴ κίνηση στὴ Βουλγαρία καὶ στὴν Ἀνατολικὴ Ρωμυλία. Ἡ ἀξία τῆς ἐργασίας τοῦ κ. Τ. ἔγκειται κυρίως στὴν ἀφήγηση τῶν γεγονότων, ποὺ διαδραματίστηκαν στὴν Φιλιππούπολη, γιατί τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ συγγραφεὺς ὑπηρετοῦσε ὡς καθηγητὴς στὰ Ζαρίφεια Ἐκπαιδευτήρια τῆς πόλης αὐτῆς καὶ ἔτσι ὑπῆρξε αὐτόπτης μάρτυρας τῶν βιαιοπραγιῶν τῶν Βουλγάρων.